

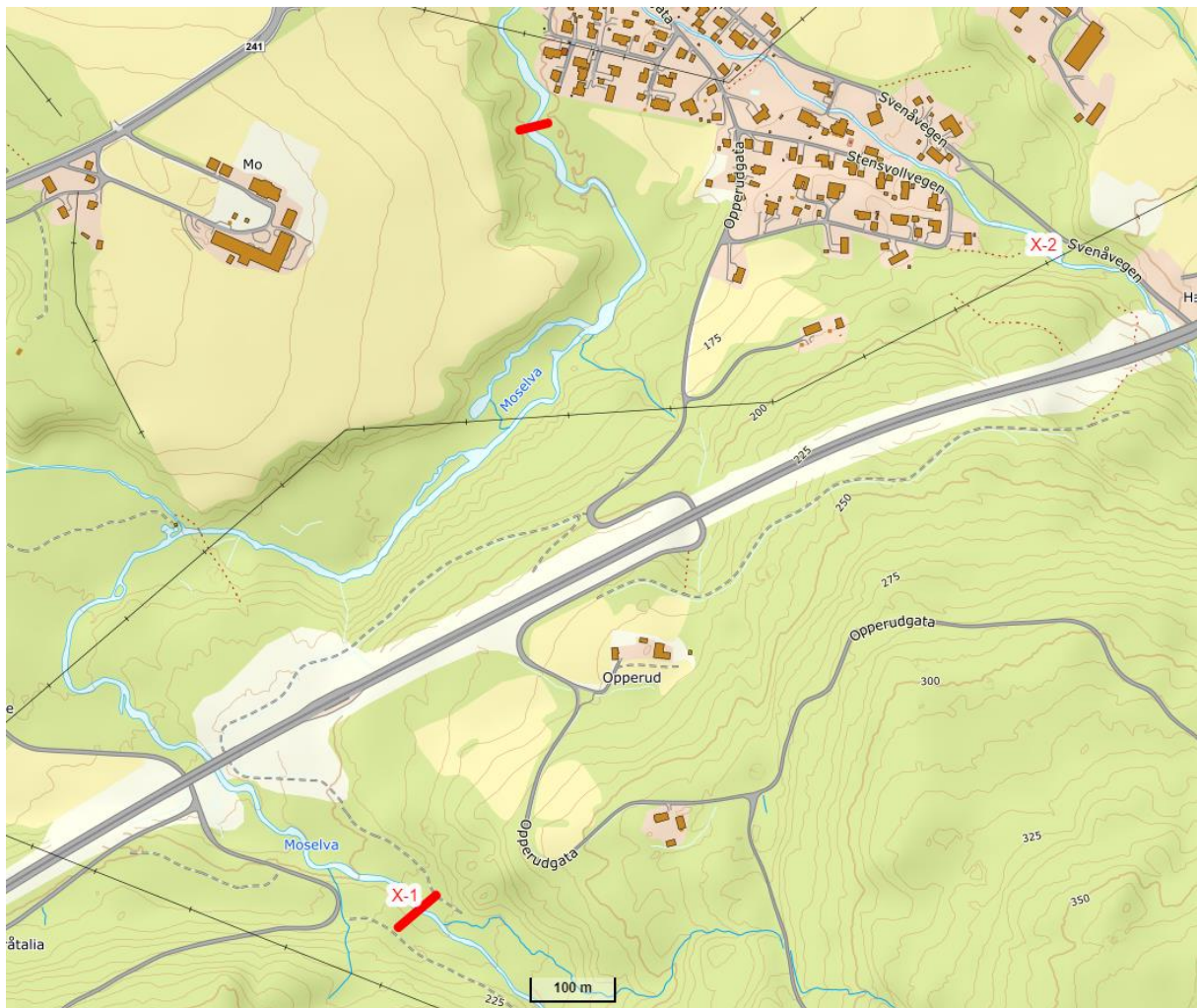
Befaringsnotat Moselva/Svenåa – Jevnaker kommune

Avsender: Vannområde Randsfjorden

Mottakere: Jevnaker kommune, Landbrukskontoret for Hadeland og Nittedal, Erik Ovnerud (Jevnaker JFF)

Det ble gjennomført befaringsnotat på en lengre strekning i Moselva, samt av sedimentasjonsdammen i Svenåa 21. november 2024 (fig. 1). Bakgrunnen for befaringsnotatet var en henvendelse fra Erik Ovnerud i Jevnaker JFF.

Svenåa og Moselva renner sammen i Jevnaker rett oppstrøms Gamlevegen. Før samløp renner Svenåa relativt bratt gjennom tettbebyggelsen, mens Moselva har en mye flatere profil i et relativt uberørt område. Begge elver er fiskeførende med stedegen ørret, samtidig som storørret fra Randsfjorden gyter og har oppvekstområder i begge løp.

Figur 1. Befaringsnotat strekning er markert med røde tverrstreker i Moselva. I Svenåa ble kun sedimentasjonsdammen befaringsnotatet. Vandringshinder/-barriere er markert med x-1 (Moselva) og x-2 (Svenåa).

Svenåa

I Svenåa utgjør sedimentasjonsdammen nedstrøms motorvegen et vandringshinder for fisk (fig. 2).

Figur 2. Sedimentasjonsdam i Svenåa utgjør et vandringshinder for blant annet fisk. På de fleste vannføringer er dette en fullstendig vandringsbarriere (altså at den er helt upasserbar).

Det antas at dammen har en samfunnsmessig funksjon og at den skal bevares. Enkle tiltak i form av dypere kulper nedstrøms tersklene, samt noe heving av vann-nivået i kulpene (for eksempel ved trinnvis oppbygging nedstrøms) ville forbedret vandringsmuligheten for fisk og øvrige vannlevende organismer betydelig. Fra tidligere kartlegginger er det ikke påvist vandringsbarrierer nedstrøms denne dammen.

Moselva

Moselva er en av de viktigste gyteelvene for storørret i Randsfjordens søndre deler. Dette skyldes at elva er lite påvirket av forurensing/avrenning fra avløp og jordbruk, samt at kantsonen og elvevariasjonen, særlig oppstrøms samløpet med Svenåa er svært god. Tidligere yngelundersøkelser utført på en fast stasjon i elva viser god produksjon av ørret (store årlige variasjoner). Også her er det imidlertid et menneskeskapt vandringshinder (sannsynligvis fullstendig vandringsbarriere) i form av et eldre vanninntak (fig. 3).

Figur 3. Sannsynlig vandringsbarriere i Moselva. Øverst i renna er det et sprang på ca 1 meter, bygd opp av impregnerte bord satt på tvers i metallramme.

Dersom denne konstruksjonen ikke lenger har en funksjon, burde den saneres. I påvente av det burde de impregnerte bordene som utgjør selve fallet fjernes. Dersom anlegget har sesongmessig funksjon, burde vannet kunne renne fritt i de periodene der anlegget ikke benyttes.

Resterende befart strekning i Moselva bærer preg av stor og naturlig variasjon i både substrat og kantvegetasjon. Strekingen er lite negativt påvirket av menneskelige inngrep, selv om det er et vanninntak (fig. 4) og det som ser ut som rester etter en gammel dam (fig. 5).

Figur 4. Vanninntak fra Moselva, samt spor etter beveraktivitet.

Figur 5. Eldre steinkonstruksjon ut mot elva.

Kantsonen er rik, og elva er forsynt med mye både død og levende ved. Dette medfører noe oppstuvning i noen områder, samt at elva har tatt noen nye løp, men dette er en naturlig elveutvikling som er ønsket i områder hvor elva har mulighet til det (fig. 6).

Figur 6. Naturlig elveutvikling med variert strømningsmønster, forskjellige substrat og mye død og levende ved i vassdraget.

Det var ferske spor fra beveraktivitet i områder, noe som også kan bidra med noe oppdemming. Dette kan medføre problemer for fiskevandring osv, men det er også påvist at fisk i stor grad klarer å passere gjennom/forbi oppstuede kvistterskler og beverdemninger. I Moselva ser det ikke ut til at oppstuvninger og beveraktivitet medfører betydelige hindringer for fiskevandring (fig. 7).

Figur 7. Oppstuvning i Moselva. Denne kvistterskelen skyldes sannsynligvis delvis beveraktivitet. Slike dammer er ofte passerbare for fisk.

Det er mange gamle og nye gjerder, i stor grad ødelagte, som står ved og i elva. Flere av disse ligger nede på lengre strekninger og noen har piggråd (fig.8).

Figur 8. To eksempler på gjerder langs elva. Noen har piggråd, mens mange ikke har det. Felles for de fleste er at de delvis ligger nede over korte eller lengre strekninger.

Av øvrige observasjoner knyttet til vassdraget bør det nevnes at det var otterspor på hele strekningen. Minkspor ble også observert, først og fremst i de nedre delene. Førstnevnte er en naturlig art i området som er på fremmarsj igjen i våre områder etter å ha vært nærmest borte blant annet på grunn av høyt jakttrykk i forrige århundre. Sistnevnte er en innført og svartelistet art som kan gjøre stor skade på naturlige fiske-, pattedyr- og fuglebestander.

Ønskede oppfølgingspunkter

Det er ønskelig at enkelte punkter følges opp i etterkant av befaringen.

Vannområde Randsfjorden: Gjennomføre elektrisk fiske på 3 stasjoner i Moselva i 2025 for å forbedre kunnskapsgrunnlaget.

Jevnaker kommune: Se på funksjonen til vandringshindrene og vurderer om disse kan endres/fjernes for å bedre elvekontinuitet.

Landbrukskontoret for Hadeland og Nittedal: Vurdere oppfølging av betydelige mengder med ødelagte gjerder.

Jaren, 22.11.2024

Håvard Lucassen

Daglig leder

Vannområde Randsfjorden